

ЗАПОВЕСТИ РОДОВА ВОЈСКЕ И ЗАПОВЕСТ ЗА ПОЗАДИНУ

Сложеност савременог боја (операције) наметнула је опширније борбене заповести и другу бројнију борбену документацију, чија обрада захтева знатан утрошак времена и ангажовање скоро свих органа команде. С обзиром на ограничено време које стоји јединицама на расположењу, услед брзине којом се одвијају савремене операције, ово неоспорно отежава рад на припреми и извођењу боја, а може се неповољно одразити и на сам његов исход. Стога није чудо што се у свим армијама јавља тежња за смањивањем броја и скраћивањем и упрошћавањем појединих докумената, а тиме и за упрошћавањем борбене документације уопште. И у нашој Армији досада је у овом погледу много урађено и још се увек настоји да се што више упрости и смањи не само општевојна документација, него и документација родова, позадине и позадинских служби.

Разумљиво је да се у смањивању и упрошћавању документације може ићи само до извесних граница. Међутим, понекад се у овом погледу претерује тако да се јављају и предлози чије би усвајање могло имати штетних последица по командовање, припрему и извођење, па и сам исход боја (операције). Тако се, например, предлаже укидање појединих неопходних борбених докумената или њихово укључивање у друге; или обједињавање у један докуменат два или више борбених докумената који се морају одвојено оформљавати и издавати, итд. Пошто се у једном чланку не може размотрити питање борбене документације у целини, ограничићу се само на питање борбене заповести,¹⁾ заповести родова и заповести за позадину.

И поред наше праксе да се одвојено од борбене заповести издају заповести родова и заповест за позадину, често се чују мишљења да заповести родова и заповест за позадину не треба издавати посебно, него да питања која садрже ова борбена документа треба обухватити

¹⁾ Назив „борбена заповест“ употребљавам да би се у излагањима у чланку јасније разликовала ова заповест од заповести родова војске и заповести за позадину, док ће о правилности овога назива бити посебно говора.

у борбеној заповести. Тако, дакле, у погледу начина издавања борбене заповести, заповести родова и заповести за позадину постоје углавном два супротна мишљења: једно да треба издавати само борбену заповест, у коју би се укључиле и све одредбе које регулишу рад родова и позадине, и друго да, поред борбене заповести, треба издавати и засебне заповести за све родове и позадину.

У прилог првог мишљења наводе се ови разлози: издавањем само једне заповести смањило би се број докумената и постигло извесно упрошћење борбене документације. Сем тога, избегло би се закашњавање у давању потребних података и упутстава за рад родовима војске и позадини потчињених јединица, до кога може доћи ако се одвојене заповести за родове и позадину не доставе потчињенима као прилог уз борбену заповест. Међутим, ако се има у виду не само основни задатак борбене заповести и елементи које она мора да садржи, него и оно шта све треба да обухвате заповести родова и заповест за позадину, доћи ће се до закључка да је ово мишљење неодрживо. Јер, ако би борбена заповест, поред онога што редовно садржи, обухватала и све елементе из заповести родова и позадине, она би била прегломазна и непрегледна и не би испуњавала свој основни задатак, који се поставља борбеној заповести, тј. да буде кратка и јасна. Сем тога, њена техничка обрада, на којој би морао радити већи број лица, захтевала би више времена, због чега би потчињени на пријем борбене заповести често морали дуже чекати.

Поред тога, уношење података за рад родова и позадине у борбену заповест морало би се, у извесној мери, вршити у скраћеном обиму како борбена заповест не би била предуга, а то би ишло на уштрб потпуности и неминовно доводило до издавања допунских наређења, којима би се, како у припремном периоду тако и у динамици боја, морала регулисати поједина питања која се односе на рад родова и позадине. Ово би, у крајњој линији, у пракси претстављало посебно издавање заповести родова и позадине, али на један несређен, несистематски и неплански начин, што би се могло негативно одразити на рад родова и позадине, па и на сам исход боја (операције). Истина, биће случајева да ће се, и при издавању борбене заповести одвојено од заповести родова и заповести за позадину, понекад морати издавати допунска наређења, али ће то бити само за регулисање оних питања која би тек искрсла, односно која се при издавању заповести нису могла предвидети и регулисати.

На овај начин, уместо да се постигне упрошћење борбене документације издавањем само једне заповести, фактички би се усло-

жио рад, јер би, с једне стране, неминовно долазило до издавања допунских наређења, а, с друге стране, спорије би се оформљавала и издавала борбена заповест, јер би се тај посао брже обављао ако се ради истовремено (паралелно) на више места.

Ако се поред борбене заповести издају и засебне заповести за родове и позадину, онда се у потчињеним командама подаци из заповести родова и заповести за позадину могу брже и лакше ставити на расположење начелницима родова и позадине и тиме им омогућити да брже отпочну рад. Ово зато што су ове заповести оформљене као засебни прегледни документи, који се могу много лакше и брже користити него у случају ако би сви елементи у погледу рада родова и позадине били обухваћени једним документом, јер би се борбена заповест морала преписивати, или би начелници родова и позадине морали узимати из ње податке.

Ако би се издавале заповести родова и заповест за позадину, борбена заповест не би била оптерећена детаљима за рад родова и позадине, него би у њу, поред општевојних одредби, ушли само најпотребнији елементи који служе као основ за организацију и рад родова и позадине, што би потчињеним старешинама у великој мери олакшавало рад.

Најзад, бојазан да се уз борбену заповест не прикључи нека од заповести родова или заповести за позадину (зато што се заборавило или што није била готова до издавања борбене заповести) мора отпасти, јер се ово не може десити у команди, у којој је правилно организован рад, где сви савесно врше своје дужности и где постоји контрола рада.

Према свему изнетом, сматрам да су убедљиви разлози који иду у прилог гледишту да поред борбене заповести треба издавати и засебне заповести за све родове и позадину, а да се разлози за издавање само једне борбене заповести не могу одржати. Уједно треба напоменути да заповест за извиђање и борбену заповест за ПАО (која се у неким армијама издају као засебни документи), по моме мишљењу, не би требало увек издавати као засебна документа, јер се сви потребни елементи из службе извиђања и ПАО могу много пута без већих тешкоћа укључити у борбену заповест, односно заповест за артиљерију. Зато би само у изузетним случајевима заповест (наређење) за извиђање или за ПАО требало издавати као засебне документе (на пример, при предузимању извиђања у циљу припреме неке акције, при ПАО трупа на маршу и сл.).

А сада бих се укратко осврнуо на неке моменте који се односе на издавање заповести. Пре свега, сматрам да све заповести родова

и заповест за позадину треба обавезно прикључивати уз борбену заповест а не експедовати их непосредно потчињеним јединицама. У том циљу на крају борбене заповести требало би назначити шта се уз њу прилаже (на пример, прилози: заповест за артиљерију, инжињерију, везу и позадину).

У погледу назива ових докумената сматрам да команда јединице треба да издаје само једну заповест која треба да носи назив „заповест“, а не „борбена заповест“ или „општа заповест“, јер се и друге заповести односе на претстојећу борбу. А да би се овај најважнији (општевојни) докуменат разликовао од осталих, сматрам да родови и позадина треба уместо „заповести“ да издају „наређења“, на пример, „наређење за артиљерију“, „наређење за инжињерију“, „наређење за везу“ и „наређење за позадину“. Ова наређења разликовала би се и по садржини и по називу од „претходних наређења“ или „допунских наређења“.

По питању потписивања заповести (наређења) родова и позадине такође нису изједначена гледишта, и у пракси (у разним армијама,²⁾ па и код нас) ова документа потписују различите старешине. Тако, заповест за артиљерију и инжињерију потписују начелници артиљерије, односно инжињерије, заповест за везу начелник штаба и начелник веза, заповест за позадину командант јединице и командант позадине, итд. Сматрам да је нелогично да исту врсту докумената, која се израђују и издају у једној команди, под истим околностима и са истим циљем, потписују различите старешине. Све заповести родова и позадине, по моме мишљењу, треба да потписују или

²⁾ У Армији САД издају се, поред борбене заповести, заповести родова (осим за тенкове) и заповести за позадину као засебни документи. Борбену заповест потписује командант јединице, заповест за позадину командант јединице и командант позадине, заповест за артиљерију командант артиљерије, заповест за инжињерију командант јединице и начелник инжињерије, а план веза начелник веза. Заповест за позадину експедује се потчињеним јединицама непосредно или се прикључује уз борбену заповест, заповест за артиљерију шаље се увек непосредно, а заповест за инжињерију и план веза прикључује се редовно уз борбену заповест.

У Британској армији се издавање, потписивање и експедовање заповести врши слично као и код Армије САД.

У Совјетској армији издају се: борбена заповест, заповести за позадину, артиљерију и везу и наређења за инжињерију, извиђање и ПАО. Борбену заповест потписује командант јединице; заповест за позадину командант јединице и командант позадине; заповест за артиљерију командант артиљерије и начелник штаба артиљерије, а одобрава је командант јединице; заповест за везу начелник штаба и начелник веза; наређење за инжињерију начелник штаба и начелник инжињерије; наређење за извиђање начелник штаба и начелник обавештајног одељења, и наређење за ПАО начелник штаба и начелник Оперативног одељења. Све заповести (наређења) родова и заповест за позадину експедују се јединицама непосредно, тј. не прикључују се уз борбену заповест.

командант јединице или начелници родова, односно позадине (сваки своју), а не да једне потписује командант, друге начелник штаба, а треће начелници родова. Иако начелник штаба руководи организацијом веза, ипак заповест за везу, по мом мишљењу, треба да потписује начелник веза, као што заповести за артиљерију и инжињерију потписују начелници артиљерије и инжињерије.

У погледу питања да ли заповести родова и заповест за позадину треба да потписују начелници родова, односно позадине, или командант јединице, мишљења сам да је оправданије да то чине ови први. Ово зато што је командант у организационом процесу (до издавања заповести и наређења за родове и позадину, кроз предлоге начелника родова и команданта позадине, у току извиђања, планирања и организације садејства) упознат са могућностима родова и позадине, и што је предлоге начелника родова и позадине већ разматрао (усвојио, допунио или одбацио). Заповести родова и заповести за позадину резултирају из рада до издавања борбене заповести, заснивају се на утврђеним могућностима родова и позадине, и у њих се могу унети само они елементи које је командант усвојио и одобрио. Зато, дакле, заповести родова (такође и везе) и заповест за позадину, које потпису одговарајући начелници, не могу садржати у себи оно са чим командант није упознат или што командант није одобрио. Поред тога, командант се на овај начин растеређује од послова у вези са потписивањем заповести родова и позадине, чиме добија и у времену, а начелници родова не губе време за долазак до команданта ради потписивања заповести.

Да би се сигурно обезбедила усклађеност поставки у заповестима (наређењима) родова војске и позадине са поставкама у борбеној заповести, по моме мишљењу, требало би да начелници родова и позадине своје потписане заповести (наређења) доставе најпре начелнику штаба јединице, да их овај прегледа и провери њихову сагласност са борбеном заповешћу. То значи да би ове заповести (наређења) требало предавати оперативном одељењу (отсеку) ради прикључења уз борбену заповест и експедовања потчињеним јединицама, тек пошто их начелник штаба овери својим потписом.

Овако решење истакнутих питања било би, по моме мишљењу, најцелисходније и најпрактичније.